

Maciej FIJAŁKA

Żandarmeria Wojskowa – Kraków

„TONFA” JAKO ŚRODEK PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO SŁUŻB CZUWAJĄCYCH NAD BEZPIECZEŃSTWEM EURO 2012

Historia pierwszego użycia tonfy sięga dziejów XVII-wiecznej Okinawy, kiedy to japońscy najeźdźcy w obawie przed odwetem zabronili mieszkańcom posiadania broni oraz przedmiotów i narzędzi gospodarstwa domowego o ostrych, metalowych zakończeniach, które mogły zostać wykorzystywane jako broń. Fakt ten przyczynił się do powstania nowego systemu walki *Kobudo*, w którym jako broni do samoobrony używa się zaadaptowanych prostych narzędzi rolniczych, takich jak:

- *Nunchaku* – cep do młócenia ziarna;
- *Tenci* – kij do noszenia wiader z wodą na barkach;
- *Tunkua* (Tonfa) – drewniana konstrukcja z belki o długości ok 50 cm wraz z wmontowanym uchwytem o długości równej szerokości dłoni, służąca do obracania kamienia młyńskiego przy mieleniu ziarna, którą w każdej chwili można było odłączyć.

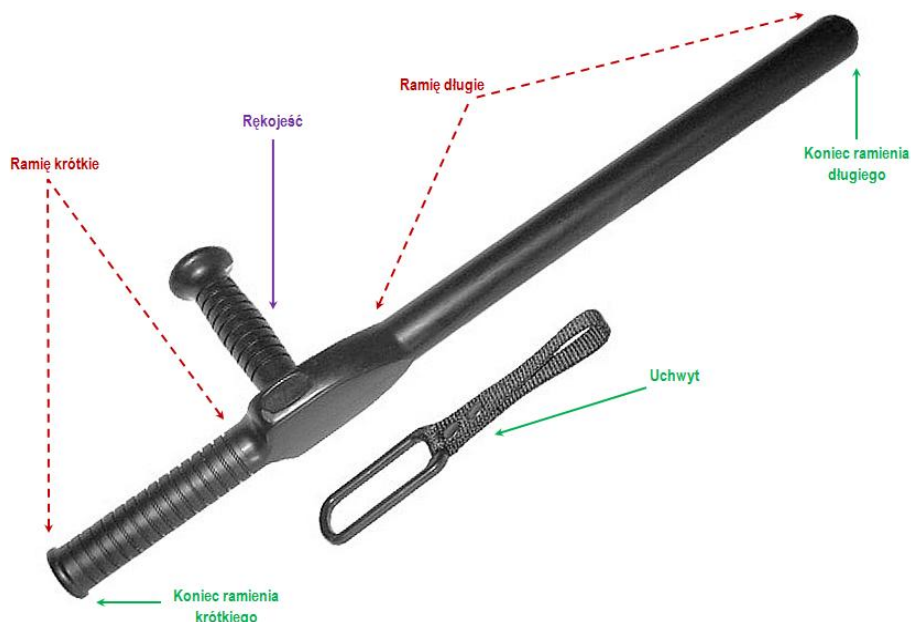
Różniące się od siebie „narzędzia” posiadały cechy wspólne:

- stanowiły przedłużenie ręki, co jednoznacznie pozwalało na zachowanie bezpiecznej odległości pomiędzy walczącymi;
- wykorzystywane były do blokowania ciosów i uderzeń;
- stanowiły dużą siłę rażenia.

Zalety, a tym samym możliwości jej wykorzystania dało początek do opracowania przez amerykańskich ekspertów policyjnych Lona R. Andersona oraz Paula D. Starreta w latach 70-tych pałki „TONFA” (o symbolu PR-24), która od kilku lat stała się jednym ze środków przymusu bezpośredniego używanego przez służby mundurowe.

Czynności przed użyciem pałki

Aby w razie potrzeby bezpiecznie stosować środek przymusu bezpośredniego jakim jest pałka wielofunkcyjna, każdy przyszły funkcjonariusz przechodzi praktyczne szkolenie z zasad posługiwania się nią.

Schemat budowy pałki.

Szkolenie rozpoczyna się od wskazania i omówienia punktów wrażliwych człowieka. Poznanie tych miejsc w początkowej fazie szkolenia, jest najistotniejszym elementem z punktu widzenia wyrobienia nawyku umiejętności omijania ich w trakcie interwencji. Jest to podyktowane faktem, iż siła rażenia pałki w stosunku do miejsc wrażliwych może wywołać znaczące i nieodwracalne uszkodzenia ciała w postaci: złamań, uraty przytomności, a nawet śmierci.

Szkolenie technik interwencji obejmuje m.in.:

1. indywidualną technikę, tj.:
  - a) sposoby wyciągania pałki,
  - b) pchnięcia, uderzenia, bloki;
2. dźwignie transportowe (nadgarstkowe);
3. sposoby podnoszenia osobnika leżącego na ziemi;
4. sposoby obezwładniania osobnika;
5. sposoby usunięcia osobnika z pojazdu;
6. obronę przed próbą odebrania pałki, broni;
7. obronę przed kopnięciami oraz atakiem z użyciem niebezpiecznego narzędzia.

Praktyczne szkolenie posługiwania się pałką wielofunkcyjną „Tonfa”.

Wiele osób, wobec których podejmowane są interwencje, oprócz tego, że nie chcą się podporządkować wydawanym poleceniom, stawia opór oraz dopuszczają się czynnej napaści.

W czasie realnym, w sytuacji zagrożenia funkcjonariusz przed zastosowaniem pałki wielofunkcyjnej, w pierwszej kolejności:

- wzywa osobę (napastnika) do zachowania zgodnego z prawem;
- ostrzega o zastosowaniu środka przymusu bezpośredniego – (w przypadku gdy napastnik nie zastosował się do wcześniejszego polecenia);

*) od powyższych zasad można odstąpić, gdy istnieje bezpośrednie zagrożenie życia albo zdrowia ludzkiego lub mienia.

Użycie pałki

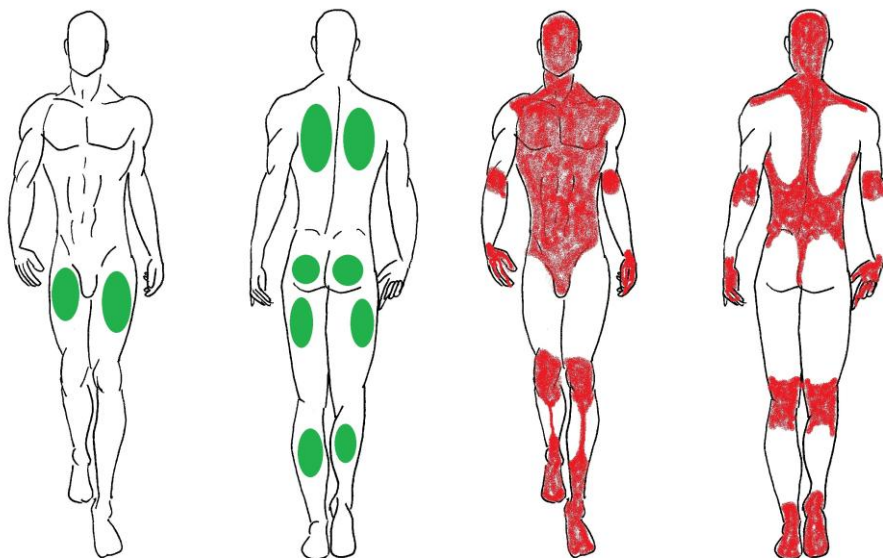
W myśl § 13 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie warunków i sposobów użycia środków przymusu bezpośredniego przez żołnierzy Żandarmerii Wojskowej (Dz.U. Nr 157 poz. 1837), jak również § 14 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lutego 1998 r. w sprawie określenia warunków i sposobu użycia środków przymusu bezpośredniego i użycia broni palnej przez funkcjonariuszy Straży

Granicznej oraz warunków i sposobu użycia środków przymusu bezpośredniego, a także zasad użycia broni palnej przez pododdziały odwodowe Straży Granicznej (Dz.U.1998.27.153 z późn. zm.) oraz § 13 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 września 1990 r. w sprawie określenia przypadków oraz warunków i sposobów użycia przez policjantów środków przymusu bezpośredniego (Dz. U. z dnia 12 października 1990 r.) **pałkę służbową** – wielofunkcyjną – (jako środek przymusu bezpośredniego) **można stosować w przypadku:**

- odpierania czynnej napaści,
- pokonywania czynnego oporu,
- przeciwdziałania niszczeniu mienia.

Zabrania się:

- zadawania uderzeń i pchnięć pałką wielofunkcyjną w głowę, szyję, brzuch i nieumięśnione oraz szczególnie wrażliwe części ciała;
- stosowania na części ciała, o których mowa w pkt. 1, blokad i zakładania dżwigni;
- zadawania uderzeń rękojeścią pałki wielofunkcyjnej.

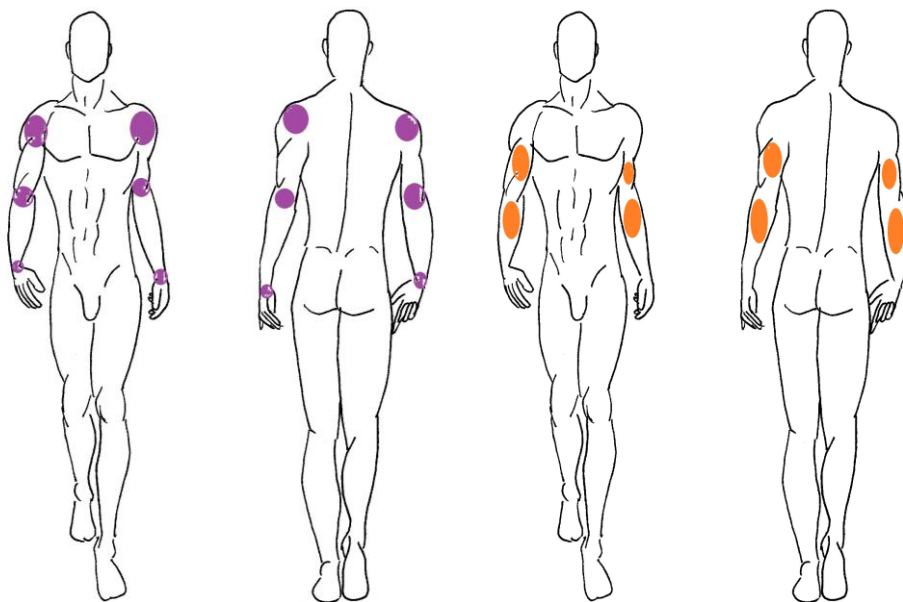

NA ZIELONO: miejsca, w które dopuszcza się uderzenia pałką.
NA CZERWONO: miejsca, w które nie dopuszcza się uderzeń pałką.

Wolno zadawać uderzenia i pchnięcia pałąk wielofunkcyjną we wszystkie części ciała w celu odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie i zdrowie własne lub innej osoby.

Nie wolno stosować pałki wielofunkcyjnej wobec:

- osób, których wygląd wskazuje, że nie ukończyły 13 roku życia, kobiet w widocznej ciąży, starców i osób o widocznym kalectwie;
- stawiającej bierny opór, chyba że uprzednie zastosowanie siły fizycznej okazało się bezskuteczne;
- osoby, której zastosowano kajdanki, prowadnice, kaftan bezpieczeństwa albo pas lub siatkę obozwardniającą;
- przebywającej w pomieszczeniach służbowych Żandarmerii Wojskowej, Straży Granicznej, Policji, prokuratury lub sądu.

NA FIOLETOWO: miejsca, w których dopuszcza się stosowania ucisków pod postacią dźwigni. **NA POMARAŃCZOWO:** miejsca, w których nie dopuszcza się uderzeń pałąk z zachowaniem ostrożności.

Podjmując czynności przy wykorzystaniu pałki wielofunkcyjnej, należy unikać uderzeń, pchnięć na części ciała agresora, których uszkodzenia może spowodować daleko idące i nieodwracalne w skutkach konsekwencje.

L.p.	„Niebezpieczne” części ciała człowieka.	Konsekwencje użycia pałki „TONFA”
-1-	-2-	-3-
1.	Głowa	wstrząs mózgu, wylew wewnętrzny (trwałe kalectwo), śmierć
2.	Szyja	zadławienie (uduszenie), śmierć
3.	Kręgosłup	trwały paraliż, śmierć
4.	Krocze	trwałe kalectwo, śmierć
5.	Żebra	złamanie żeber powodują przebicie narządów wewnętrznych, śmierć
6.	Stawy kończyn	trwałe kalectwo

*) wolno zadawać uderzenia i pchnięcia pałką we wszystkie części ciała, w celu odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie lub zdrowie własne lub innej osoby.

Czynności po użyciu pałki

Jeżeli w skutek zastosowania środka przymusu bezpośredniego (jakim jest pałka wielofunkcyjna) nastąpiło zranienie osoby, funkcjonariusz jest zobowiązany:

1. o ile jest to możliwe:
  - natychmiast udzielić tej osobie pierwszej pomocy, a jeżeli jest to niewystarczające, wezwać lekarza;
  - zabezpieczyć na miejscu zdarzenia ślady i dowody oraz nie dopuszczać osób postronnych;
  - podjąć inne czynności niecierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów zdarzenia;
  - podjąć działania zmierzające do ustalenia świadków zdarzenia;
2. zameldować o zdarzeniu oficerowi dyżurnemu jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej, Straży Granicznej, Policji.

Zastosowanie środka przymusu bezpośredniego żołnierz Żandarmerii Wojskowej, funkcjonariusz Straży Granicznej oraz Policji dokumentuje w książce dowódcy patrolu (notatniku), nakazie konwojowania

albo meldunku o doprowadzeniu zatrzymanego oraz w pisemnym meldunku składanym przełożonemu.

Wnioski

Według różnych opinii, pałka „TONFA” nie wywołuje negatywnych skojarzeń – wręcz przeciwnie. Funkcjonariusz w nią wyposażony jest postrzegany jako osoba będąca w stanie uchronić obywatela przed wszelkimi aktami agresji.

Gabaryty oraz rodzaj materiału z którego została wykonana, sprawiają, iż można ją wykorzystać np. przy transportowaniu osób poszkodowanych, wybijaniu szyby, blokowaniu drzwi, usuwaniu i pokonywaniu przeszkód.

Można zatem stwierdzić, że pałka „TONFA” – jako środek przymusu bezpośredniego – jest narzędziem niezwykle użytecznym z punktu widzenia jej wielofunkcyjnego zastosowania w porównaniu z „poprzedniczką”: gumową pałką zwaną potocznie „bananem”, „blondynką”, czy też „Lolą”.

Pałka gumowa: krótka (u góry), długa (na dole).

Walory pałki wielofunkcyjnej przy jej właściwym wykorzystaniu, zapewniają odniesienie skutecznej interwencji w sytuacji ekstremalnej –

jak np. podczas ewentualnego tłumienia zamieszek z udziałem kibiców podczas turnieju EURO 2012 – w przypadku, gdy zastosowanie siły perswazji oraz siły fizycznej okazało się niewystarczające, a użycie broni palnej może być niebezpieczne.

Dokładność przekazania, zademonstrowania i utrwalenia technik posługiwania się pałką w początkowej fazie szkolenia jest gwarancją wykorzystania „Tonfy” podczas organizacji EURO 2012 zgodnie z literą prawa.

Aby uwarunkowania miały przełożenie w rzeczywistości należy trzymać się „żelaznych zasad”:

- 1. każde użycie pałki musi być zgodne z przepisami prawa;*
- 2. techniki interwencji przy wykorzystaniu pałki wielofunkcyjnej należy stosować adekwatnie do stopnia zagrożenia;*
- 3. nie należy działać rutynowo, gdyż to prowadzi do błędów;*
- 4. niewłaściwe użycie pałki może doprowadzić do utraty zdrowia, a nawet życia, dlatego też prawo do jej noszenia i posługiwania się mają osoby wcześniej przeszkolone;*
- 5. pałka wielofunkcyjna typu „TONFA” jest środkiem przymusu bezpośredniego, która ma na celu opóźnienie użycia „środka ostatecznego”, jakim jest broń palna;*
- 6. systematyczne ćwiczenia z wykorzystaniem pałki są gwarancją na bezpieczne obezwładnienie osobnika, a tym samym dają możliwość wpajania nawyku przewidywania skutków jej użycia.*

LITERATURA

Jan Dobrzyjałowski, Pałka typu „TONFA”, przewodnik metodyczno – szkoleniowy dla służb mundurowych, Legionowo 2002.